

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
_____ dos. Zaur Məmmədov
"____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050119-Təsviri incəsənət müəllimliyi

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: S/f (Azərbaycan miniatürləri)

Fənn proqramı: ADPU-nun Elmi-Metodiki Şurasının 30.10.2023-cü il tarixli iclasının qərarına əsasən çap edilmişdir (pr. N.1)

Kodu: İPFS-B00.3

Tədris ili: III tədris ili, (2025-2026) semestr: V

Tədris yükü: Cəmi: 210 saat. Auditoriya saati- 75 (45 saat müəhazirə, 30 saat praktik məşğələ).

Təhsil forması: Öyən

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 7 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Baş müəllim Dadaşova Aytən Natiq qızı

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi 19, LDU-nun 2 saylı korpusu

E-mail ünvanı: dadashzade.a.n@gmail.com

III. Təvsiyə olunan dərslilər, dərş vəsaitləri və metodik vəsaitlər:

1. V.Xəlilov, M.Məmmədova, Ş.Vəliyeva, "Təsviri incəsənət" Bakı.2006

2. Ş.Mir-Bağırzadə "İncəsənət tarixi" Bakı 2012

3. İ.İ.Pikuyev, "Təsviri incəsənət" Moskva 1977

4. K.Kərimov və M.Nəcəfov "Azərbaycan incəsənəti" 1964

5. A.C.Kontor-Qurkovskaya, A.İ.Pakova "XV-XX əsr qrafika sənəti" 1985

6. R.Əfəndi "Azərbaycan dekorativ tətbiqi sənəti" Bakı 1999

7. A.B.Kornirova "Dünya rəsm albomu" Lənkəran 1990

8. D.Cəfərov "Azərbaycan incəsənəti" 1965

9. Aynur Seyfullayeva, Emil Ağayev "Azərbaycan miniatür sənəti" dərslilik. Bakı-2022

11. Айсель Саламова " МИРЗЕ КАДЫМ ИРЕВАНИ И ЕГО ТВОРЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ " 2023.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Azərbaycan miniatür sənətinin öyrənilməsi rəssam-pedaqoqların inkişafında lazımlı fənlərdən biri sayılır. Azərbaycan miniatür sənəti xalqımızın milli sərvətidir. Məhz buna görə də mədəni tariximizi öyrənmək və öyrətmək bizim borcumuz və vəzifəmizdir.

VII Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

-3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

-1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B

3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: 75 saat (45 saat müəhazirə, 30 saat praktik məşğələ)

No	Keçilən mövzularının məzmunu	Müh.	Tarix
1	Mövzu: Miniatur üslubunun formalaşması və inkişafı. Plan: 1. Kalliqrafiya sənətinin yaranması və miniatürdə rolu. 2. Miniatur üslubunun inkişaf tarixi. 3. "Kəlibə və Dimnə" əlyazmasına çəkilmiş miniatürlər.	2	
2	Mövzu: Miniatur məktəblərinin bədii xüsusiyyətləri. Plan: 1. XV əsrdə Şiraz miniatür məktəbi. 2. XV əsrdə Herat miniatür məktəbinin təşəkkülü. 3. Kəmaləddin Behzad yaradıcılığı. 4. İsfahan miniatür məktəbi. Reza Abbasi yaradıcılığı.	4	
3	Mövzu: XIII -XIV əsrlər Təbriz miniatür məktəbinin təşəkkülü. Plan: 1. Orta əsrlərdə Şərqdə kitab və əlyazma sənəti. 2. "Vərqa və Gülşə" və "Mənafi əl-heyvan" (1298) əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr. 3. "Cami et-təvarix" (1308, 1314) əlyazmasının Azərbaycan miniatürə məktəbinin inkişafında rolu. 4. Böyük Təbriz Şahnaməsi ("Demot Şahnaməsi") miniatürələrinin estetik xüsusiyyətləri.	4	
4	Mövzu: XV-XVI əsrlər Təbriz miniatür məktəbi. Plan: 1. XV və XVI əsrlərin həddlərində Təbriz boyakarlığının bədii xüsusiyyətləri. 2. XV əsrdə miniatür sənəti. 3. "Şahnamə" (1524-1525) miniatürələrinin əsas xüsusiyyətləri. 4. "Quy və çovkan" əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr.	4	
5	Mövzu: Sultan Məhəmməd yaradıcılığı. Plan: 1. Sultan Məhəmməd həyatı. 2. 1539- 1543 cü illər Təbriz "Xəmsə" si. 3. Sultan Məhəmməd məktəbinin davamçıları. 4. Sultan Məhəmməd yaradıcılığında portret janrı.	4	
6	Mövzu: XVI əsr Təbriz miniatür məktəbinin görkəmli rəssamları. Plan: 1. Müzəffər Əli yaradıcılığının xüsusiyyətləri. 2. Mirzə Əli yaradıcılığı. 3. Məhəmmədi yaradıcılığında "siyah qələm" texnikası. 4. Mir Müəvvir yaradıcılığı.	4	
7	Mövzu: Sadıq bəy Əfşar həyat və yaradıcılığı. Plan: 1. Sadıq bəy Əfşar həyatı. 2. Sadıq bəy Əfşar yaradıcılığında süjetli miniatürələr.	2	
8	Mövzu: XIX əsrdə Azərbaycan təsviri sənətində yeni mərhələ: Mir Möhsün Nəvvab Plan: 1. Mir Möhsün Nəvvab həyatı. 2. Mir Möhsün Nəvvab yaradıcılığı.	2	
9	Mövzu: XIX əsrdə Azərbaycan təsviri sənətində yeni mərhələ: Mirzə Qədim İrəvani Plan: 1. Mirzə Qədim İrəvani həyatı. 2. Mirzə Qədim İrəvani yaradıcı irsi.	2	
10	Mövzu: Portret və Cəlal miniatür sənətinin inkişafı. Plan: 1. Portret miniatürü 3. Cəlal miniatür	2	
11	Mövzu: Dünya miniatür sənətinin tarixi. Plan: 1. Erkən dövrlər (Antik və Orta əsrlər): Bizans miniatürü sənəti. 2. Şərq miniatürü: Çin, Yapon və Ərəb miniatür sənəti. 3. Hindistan miniatür sənəti : Moğol məktəbi (XVI–XVII əsrlər)	4	
12	Mövzu: Osmanlı miniatür sənəti Plan: 1. Osmanlı miniatürünün inkişaf mərhələləri 2. Matrakçı Nasuh (Nasuh bin Qaragöz bin Abdullah əl-Bosnavi) 3. Nəqqaş Osman	4	

	4. Levni (Abdülcəlil Çələbi)		
13	Mövzu: Rus miniatür sənətinin növləri Plan: 1. Fedoskino məktəbi 2. Palex və Mstyora məktəbi 3. Holuy məktəbi	2	
14	Mövzu: Azərbaycan müasir sənətində miniatür ənənələri Plan: 1. Arif Hüseynov "Miniatür realizmi" 2. Miniatür estetikasından bəhrələnən müasir rəssam: Altay Hacıyev 3. Miniatür ənənəsindən təsirlənən xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev 4. Miniatür ənənəsini əks etdirən grafik rəssam: Qəzənfər Xalıqov	4	
15	Mövzu: Miniatür Sənəti: Üslublar, rənglər və simvolizm Plan: 1. Miniatür - üslubların şahı - Ziyadxan Əliyev. 2. Təbriz miniatürələrində rəng simvolizmi.	1	
	Cəmi:	45 s.	

Praktik məşğələ

№	Məşğələnin məzmunu	Saat	Tarix
1	Hər hansı miniatür rəsminin A2 formatda işlənməsi	2	
2	Miniatür kompozisiyanın kağız üzərində qurulması	2	
3	Miniatürün quşla işlənməsi	2	
4	Kompozisiya miniatürün formalarında verilməsi	2	
5	Rəng koloritin verilməsi	2	
6	Kompozisiyanın bütövlüyünün göstərilməsi	2	
7	Miniatür kompozisiyanın işləyib sona çatdırılması	2	
8	Mənzərə fondunda musiqiçilərin təsviri	2	
9	Milli geyimdə musiqiçilərin göstərilməsi	2	
10	Kompozisiyanın rənglə işlənməsi (quşla)	2	
11	Kompozisiyada rəng çalarlarının düzgün verilməsi	2	
12	Rənglə işlənmə qaydalarının təkmilləşdirilməsi	2	
13	Miniatür kompozisiyasının təsvirində bütövlüyün tapılması	2	
14	Kompozisiyada harmoniyanın verilməsi	2	
15	Miniatür Kompozisiyanın işləyib sona çatdırılması	2	
	Cəmi:	30s.	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

- Fənnin əsas mövzularını və anlayışlarını mənimsəmək.
- İstiqamət üzrə nəzəri bilikləri praktik bacarıqlarla əlaqələndirmək.
- Analitik düşünmə və yaradıcı yanaşma qabiliyyətini inkişaf etdirmək.
- Müstəqil araşdırma aparmaq və nəticələri təqdim etmək bacarığını formalaşdırmaq.
- Fənn üzrə terminləri düzgün istifadə etmək və müvafiq sahədə şifahi və yazılı nitq bacarıqlarını təkmilləşdirmək

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Təsviri incəsənətin metodikasının nəzəri əsaslarını sadalayır.
- Azərbaycan və dünya rəssamlarının adlarını, onların yaradıcılığını izah edir.
- Perspektiva qanunlarını rəsminə tətbiq edir.
- Müxtəlif formalı əşyaları, natürrəqləri, naxışları, kompozisiyaları ardıcılığa əməl edərək təqdim edir.
- Müasir təlim prosesinə uyğun naturadan rəsm, mövzu üzrə rəsm, dekorativ tətbiqi sənət, yapma, təsviri incəsənət haqqında söhbət məşğələlərini hazırlayır.
- Şagirdlərin cavablarını və rəsmlərini dəyərləndirir.

XIII. İmtahan sualları:

1. Kalliqrafiya sənətinin yaranması və miniatürdə rolu.
2. Miniatür üslubunun inkişaf tarixi.
3. "Kəlibə və Dimnə" əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr.
4. XV əsrdə Şiraz miniatür məktəbi.
5. XV əsrdə Herat miniatür məktəbinin təşəkkülü.
6. Kəmaləddin Behzad yaradıcılığı.
7. İsfahan miniatür məktəbi. Reza Abbasi yaradıcılığı.
8. Kəmaləddin Behzad və Reza Abbasi yaradıcılığında oxşar və fərqli cəhətlər.
9. Orta əsrlərdə Şərqdə kitab və əlyazma sənəti.
10. "Vərqa və Gülşar" və "Mənafi əl-heyvan" (1298) əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr.
11. "Cami ət-təvarix"(1308,1314) əlyazmasının Azərbaycan miniatürə məktəbinin inkişafında rolu.
12. Böyük Təbriz Şahnaməsi ("Demot Şahnaməsi") miniatürələrinin estetik xüsusiyyətləri.
13. XV və XVI əsrlərin hüduqlarında Təbriz boyakarlığının bədii xüsusiyyətləri.
14. XV əsrdə miniatür sənəti.

15. "Şahnamə" (1524-1525) miniatüralarının əsas xüsusiyyətləri.
16. "Quy və çovkan" əlyazmasına çəkilmiş miniatüralar.
17. Sultan Məhəmməd həyatı.
18. 1539- 1543 cü illər Təbriz "Xəmsə" si.
19. Sultan Məhəmməd məktəbinin davamçıları.
20. Sultan Məhəmməd yaradıcılığında portret janrı.
21. Müzəffər Əli yaradıcılığının xüsusiyyətləri.
22. Mirzə Əli yaradıcılığı.
23. Məhəmmədi yaradıcılığında "siyah qələm" texnikası.
24. Mir Müsəvvir yaradıcılığı.
25. Sadıq bəy Əfşar həyatı.
26. Sadıq bəy Əfşar yaradıcılığında süjetli miniatüralar.
27. Mir Möhsün Nəvvab həyat və yaradıcılığı.
28. Mirzə Qədim İrəvani yaradıcı irsi.
29. Erkən dövrlər (Antik və Orta əsrlər): Bizan miniatürü sənəti.
30. Şərqi miniatürü: Çin, Yapon miniatür sənəti.
31. Şərqi miniatürü: Ərəb miniatür sənəti.
32. Osmanlı miniatürünün inkişaf mərhələləri.
33. Matrakçı Nasuh (Nasuh bin Qaragöz bin Abdullah əl-Bosnavi).
34. Nəqqaş Osman.
35. Levni (Abdülcəlil Çələbi).
36. Hindistan miniatür sənəti : Moğol məktəbi (XVI–XVII əsrlər).
37. Fedoskino məktəbi.
38. Palex və Mstyora məktəbi.
39. Holuy məktəbi.
40. Arif Hüseynov "Miniatür realizmi".
41. Miniatür estetikasından bəhrələnən müasir rəssam: Altay Hacıyev.
42. Miniatür ənənələrindən təsirlənən xalq rəssamı Mikayıl Abdullayev.
43. Miniatür ənənəsini əks etdirən qrafik rəssam: Qəzənfər Xalıqov.
44. Miniatür - üslubların şahı - Ziyadxan Əliyev.
45. Təbriz miniatürlərində rəng simvolizmi.

XIV. Kollektiv sualları

I Kollektiv sualları

1. Kufi, Süls, Reyhani, Mühəqqəq xətt növlərinin fərdi xüsusiyyətləri.
2. Nəsx, Tuqi, Ruqə, Təliq və Nəstəliq xətt növlərinin fərdi xüsusiyyətləri.
3. Miniatür üslubunun inkişaf tarixi.
4. "Kəlibə və Dimnə" əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr.
5. XV əsrdə Təbriz miniatür məktəbləri.
6. XV əsrdə Şiraz miniatür məktəbi.
7. XV əsrdə Herat miniatür məktəbinin təşəkkülü.
8. Miniatür məktəblərinin bədii xüsusiyyətləri.
9. Kəmaləddin Behzad yaradıcılığı.
10. İsfahan miniatür məktəbi. Reza Abbasi yaradıcılığı.
11. Orta əsrlərdə Şərqi kitab və əlyazma sənəti.
12. "Vərqa və Gülşə" və "Mənafi əl-heyvan" (1298) əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr.
13. "Cami et-təvarix"(1308,1314) əlyazmasının Azərbaycan miniatürə məktəbinin inkişafında rolu.
14. Böyük Təbriz Şahnaməsi ("Demot Şahnaməsi") miniatüralarının estetik xüsusiyyətləri.
15. Miniatür məktəblərinin bədii xüsusiyyətləri.

II Kollektiv sualları

1. XV və XVI əsrlərin hüdudlarında Təbriz boyakçılığının bədii xüsusiyyətləri.
2. XV əsrdə miniatür sənəti.
3. "Şahnamə" (1524-1525) miniatüralarının əsas xüsusiyyətləri.
4. "Quy və çovkan" əlyazmasına çəkilmiş miniatürələr.
5. Sultan Məhəmməd həyatı.
6. 1539- 1543 cü illər Təbriz "Xəmsə" si.
7. Sultan Məhəmməd yaradıcılığı.
8. Sultan Məhəmməd məktəbinin davamçıları.
9. Sultan Məhəmməd yaradıcılığında portret janrı.
10. XVI əsr Təbriz miniatür məktəbinin görkəmli rəssamları.
11. Müzəffər Əli yaradıcılığının xüsusiyyətləri.
12. Mirzə Əli yaradıcılığı.
13. Məhəmmədi yaradıcılığında "siyah qələm" texnikası.
14. Mir Müsəvvir yaradıcılığı.

15. Sadıq bəy Əfşar həyat və yaradıcılığı.

“S/f (Azərbaycan miniatürləri)” fənninin sillabusu 050119-“ Təsviri incəsənət müəllimliyi” ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Pedaqogika, psixologiya və incəsənət kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

b/m. A.N.Dadaşova

Kafedra müdürü:

dos. A.X.Əliyev